

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

- Wydział Instrumentalny -

Sławomir Jaskułka

„Improwizacja harmoniczna jako metoda kształtowania i rozwijania współczesnego języka improwizacji jazzowej na podstawie autorskich kompozycji”

Promotor: prof. dr Włodzimierz Nahorny

Improwizacja jako element składowy muzyki jazzowej odgrywa znaczącą, jeżeli nie przeważającą rolę w jej kształtowaniu. Postrzegana jest jako działanie spontaniczne, jednak podstawą odpowiednio konstruowanej improwizacji jest znajomość wielu struktur i elementów dzieła muzycznego oraz odpowiednie przygotowanie techniczne i wykonawcze. W rozumieniu ogólnym improwizacja to tworzenie (również komponowanie) w czasie rzeczywistym odpowiednich przebiegów melodyczno-rytmicznych opartych na ściśle określonej harmonii i budowie formalnej utworu (pomijając stylistykę free i skrajne odmiany awangardy). W przeważającej ilości przypadków improwizacja budowana jest na kanwie tematu, jednak podstawowym środkiem do jej kształtowania jest harmonia, a niezbędnym elementem pomocniczym materiał dźwiękowy (skale).

Głównym zagadnieniem badanym w pracy jest melodyka improwizacji i jej związek oraz przynależność do aspektów harmonicznyc. Terminem „improwizacji harmonicznej” nazywamy melodykę ściśle definiowaną przez struktury harmoniczne. Jeden z teoretyków jazzu i zagadnień z zakresu improwizacji jazzowej Wojciech Kazimierz Olszewski w swojej publikacji stawia tezę, która stanowi oś przewodnią pracy: „Melodia w jazzie to wybór dźwięków, które odpowiednio zinterpretowane stają się opisem harmonii”. W podjętej przeze mnie problematyce opisuję w jaki sposób formułować poszczególne struktury harmoniczne, jakie przyporządkować poszczególnym strukturom skale oraz w jaki sposób wykorzystywać ten materiał do kształtowania improwizacji. Przedstawiam wybrane ciężenia kadencyjne oraz zależności funkcyjne. Opisuję ściśle określone zasady harmoniczne, zwroty i charakterystyczną problematykę (m.in.: modal interchange, bitonalność, symetryczność, modalność). Analizie poddaję pozostałe elementy dzieła muzycznego, a więc: struktury melodyczne i rytmiczne (timing), problemy wykonawcze (frazowanie), budowę formalną oraz kompozycyjną poszczególnych utworów. Przedstawiam zastosowanie od strony praktycznej poszczególnych struktur i opisuję ich wpływ na kształtowanie współczesnego języka improwizacji jazzowej.

Genezą powstania niniejszej pracy jest głęboka potrzeba usystematyzowania zagadnień harmoniczných w ujęciu formotwórczym. Aspekty harmoniczne są szeroko opisywane w literaturze anglojęzycznej, a dostępne materiały są wystarczające do zgłębienia poszczególnych zagadnień konstrukcyjnych dotyczących problematyki harmonii. Trudno jednak doszukać się prac będących swoistym kompendium wszystkich zagadnień ze szczególnym wskazaniem ich wpływu na budowę kompozycyjną utworów oraz kształtowanie indywidualnego języka improwizacji.

Konstrukcja pracy obejmuje pięć rozdziałów. W pierwszym przedstawiono zakres znaczeniowy terminu „improwizacja harmoniczna” oraz rys historyczny rozwoju pianistyki jazzowej z wyróżnieniem wybitnych przedstawicieli i twórców gatunku. Rozdział drugi poświęcony jest aspektom teoretycznym i opisowym objaśnieniom poszczególnych zagadnień harmoniczných, do których należą: struktury funkcyjne i symetryczne, struktury skalowe i modalne, struktury syntetyczne i slash, zagadnienia z zakresu kolorystyki i bitonalności. Opisy poszczególnych zagadnień zawierają odniesienia do najważniejszych twórców i reformatorów, wykorzystujących omawiane techniki improwizatorskie w swojej twórczości. W rozdziale przedstawiono również opis problematyki reharmonizacji kompozycji jazzowych. Rozdział trzeci stanowi teoretyczne objaśnienie wykorzystania badanych zagadnień w poszczególnych kompozycjach oraz ich praktyczne zastosowanie jako głównego środka kompozytorskiego. W rozdziale czwartym, na wybranych przykładach przybliżone zostały praktyczne metody zastosowania omawianych zagadnień. Opisy ilustrowane są fragmentami transkrypcji wybranych improwizacji. W rozdziale przedstawiono metody kształtowania oraz wzbogacania materiału dźwiękowego improwizacji, do których należą: system numeryczny oraz melodyka skalowa (metody kształtowania) oraz approach tone, passing note i outside note (metody wzbogacania). W rozdziale piątym omówieniu poddano budowę formalną kompozycji oraz pozostałe aspekty wykonawcze i interpretacyjne, z których najistotniejsze - rytmikę, timing, zagadnienia artykulacyjne oraz frazowanie omówiono w szerszym ujęciu jako elementy odróżniające wykonawstwo muzyki klasycznej i jazzowej.

Do pracy dołączona jest płyta CD zawierająca nagranie sześciu kompozycji własnych, będących podstawą pracy oraz reharmonizację kompozycji Milesa Davisa:

- Ex. Harmony 1 „Ever Never Green” – Sławomir Jaskułka
- Ex. Harmony 2 „Bill Blues” – Sławomir Jaskułka
- Ex. Harmony 3 „Known As 11” – Sławomir Jaskułka
- Ex. Harmony 4 „Betonal” – Sławomir Jaskułka
- Ex. Harmony 5 „Blue in Green” – Miles Davis
- Ex. Harmony 6 „Waltz” – Sławomir Jaskułka
- Ex. Harmony 7 „Bremen” – Sławomir Jaskułka
- Ex. Harmony 8 „Chorale” – Sławomir Jaskułka

Opisane w niniejszej dysertacji mechanizmy pracy nad harmonią jazzową oraz kształtowaniem melodyki improwizacji mogą być wykorzystywane na wielu płaszczyznach. Po pierwsze zagadnienia z zakresu opisywanych struktur mogą być podstawą kompozycyjną nowych dzieł. Po drugie owe struktury mogą stanowić punkt wyjścia do dalszego badania zagadnień z zakresu improwizacji jazzowej. Po trzecie praca w ujęciu całościowym może pełnić rolę dydaktyczną i być pomocna dla młodych adeptów sztuki improwizatorskiej, a przedstawione w pracy szczegółowe opisy zagadnień mogą przyczynić się do świadomej i efektywnej pracy nad kreowaniem własnego języka muzycznego oraz rozwoju kultury muzycznej z zakresu muzyki improwizowanej.

The Stanislaw Moniuszko Academy of Music in Gdansk
- Instrumental Faculty -

Sławomir Jaskułka

**„Harmonic improvisation as a method of shaping and developing a modern
language of jazz improvisation based on the authorial compositions”**

Promoter: Prof. dr Włodzimierz Nahorny

As a component of Jazz music, an improvisation plays a significant, if not the greater part in shaping it. It is perceived as a spontaneous act, but the fundamentals of the properly formed improvisation are the knowledge of many structures and components that musical work comprises and also a proper technical and performing preparation. In a general understanding, the improvisation means creating (also composing) in real time, the suitable melodic-rhythmical courses that are based on a precisely defined harmony and a formal structure of composition (excluding a stylistics of the Free Jazz) and the extreme forms of the Avantgarde). In most cases the improvisation is built upon the theme, however the harmony is the basis that makes it up and a musical scales is an essential, supplementary element.

The main issue that is researched in my work, is a melodic of the improvisation and its relation, as well as its affinity with the harmonic aspects. By the term „harmonic improvisation” we understand the melodic that is precisely defined by the harmonic structures. The theorist of the jazz and jazz improvisation named Kazimierz Olszewski, in one of his works advances a thesis that became a keynote for my work. He claims that melody in Jazz music is such a choice of sounds, that when properly construed, they become a description of harmony. In my dissertation, I describe how to formulate the respective harmonic structures, what scales to assign to the particular structures and how to use this material to shape the improvisation. I show the distinctive cadences aspects and also the functional dependence. I then describe the extremely specified harmonic rules, terms and typical problematics (such as: modal interchange, bintonality, symmetry and modality). I also analyze the remaining elements of musical work, such as: melodic and rhythmical structures (timing), executive issues (phrasing), formal and compositional construction of the compositions. I present a practical use of the particular structures and I describe the influence they have upon the creation of the modern language of jazz improvisation.

This work originates in a deep need to systematize the harmonic issues in a form-creating meaning. The harmonic aspects widely appear in English languages literature and the available materials are just enough to study the particular structure issues that concerns harmonics. However, it is hard to find a work that would be a compendium of

all that issues, especially specifying their influence on a composition structure and shaping an individual improvisation language.

The dissertation consists of five chapters. In the first one I define the term „harmonic improvisation” and depict the history of jazz pianism evolution, distinguishing its most prominent representatives and the genre’s creators. The second chapter is devoted to the theoretical aspects and a descriptive clarification of the harmonic issues, such as: function structures, scales and modal structures, synthetical structures and slash, as well as the issues from a color and bitonality domain. The descriptions of the particular issues contain the references to the most important composers and reformers, who applied to their works the techniques that I discuss in my dissertation. This chapter also contains a description of an issue of re-harmonisation the jazz compositions. Third chapter explains in theory the use of researched issues in particular compositions, as well as their practical use as a main compositional remedy. In the fourth chapter, based on chosen examples, I make the reader acquainted with the practical methods of using the issues described above. The descriptions are illustrated by the transcription fragments of a chosen improvisation. This chapter also presents the methods of shaping and enriching the improvisation’s sound material, that include: numerical system, scales melodic (shaping methods) as well as approach tone, passing note and outside note (enriching methods). Fifth chapter discusses a formal structure of composition and the remaining executive and interpretative aspects, where the most important ones, like rhythmic, timing, articulative issues and phrasing are captured widely as the elements that distinguish the act of performing the classical music from the Jazz one.

To the dissertation, there is also a CD attached. It is comprised of six compositions written by me and one re-harmonized composition of Miles Davis.

Ex. Harmony 1 „Ever Never Green” – Sławomir Jaskułka

Ex. Harmony 2 „Bill Blues” – Sławomir Jaskułka

Ex. Harmony 3 „Known As 11” – Sławomir Jaskułka

Ex. Harmony 4 „Betonal” – Sławomir Jaskułka

Ex. Harmony 5 „Blue in Green” – Miles Davis

Ex. Harmony 6 „Waltz” – Sławomir Jaskułka

Ex. Harmony 7 „Bremen” – Sławomir Jaskułka

Ex. Harmony 8 „Chorale” – Sławomir Jaskułka

Described in the dissertation, mechanism of working upon the jazz harmony and shaping the improvisation melodic can be used on many different levels. Firstly, the issues of described structures can stand for a foundation of composing new artworks. Secondly, these structures can be a starting point to further research on the issues of jazz improvisation. Then thirdly, the dissertation as a whole can play a didactic role and be helpful to young adepts of the improvisation art. Moreover, the very detailed descriptions presented in this work, can contribute to a conscious and more effective work upon the creation of an individual musical language and also upon a development of improvisational music.